

NŪDIENĖ VOKIETIJA

Simas Miglinas

(„Tėvika“ („Tėvynė“), Šiaulių apskritis, 1943 m. vasaris, kovas.

Faktiškai šį straipsnį parašė jo pat. J. Noveckis

Lapkričio viduryje grupė lietuviškų laikraščių redaktorių bei redaktorių atstovų buvo pakviesta į Vokietiją supažindinti su čionyke gyvenimu ketvirtaisiais karo metais. Šioje lietuvių žurnalistų delegacijoje dalyvavo 14 asmenų. Lietuviams žurnalistams buvo suteikta proga apsilankyti įvairiose Vokietijos sostinės Berlyno vadovaujantiose įstaigose, didžiosiose įmonėse, kur buvo galima susidaryti apypilnį nūdienio gyvenimo vaizdą. Be to, lietuviams žurnalistams įvairiose Vokietijos vietose Breslau, čekų protektorato Zline, Vienoje, Badene, Lince, Miunchene, Zalburge, Berchtesgadene, Niurnberge, Drezdene šios kelionės metu, kaip matyti iš lanekytų vietovių, buvo suteikta proga susipažinti su gyvenimo sąlygomis didžiausiuose Vokietijos meno, kultūros ir dalimi pramonės centruose. Šioje kelionėje lietuviai žurnalistai išbuvo per mėnesį laiko ir, atsižvelgiant į karo meto sąlygas, turėjo retą progą plačiau pažvelgti į dabartinį gyvenimą Vokietijoje.

Kaip šiandien atrodo Vokietija, koks ten gyvenimas?

Šio klausinio negali išvengti nė vienas lietuvis žurnalistas, laneksis Vokietijoje. Savaimė suprantama, kad pilnutinį atsakymą į šį klausimą duoti nėra įmanoma, nes per mėnesį laiko buvo galima susidaryti daugiausiai išorinio Vokietijos gyvenimo vaizdą. Kiekvienam yra aišku, kad nūdienis gyvenimas Berlyne ar kuriame kitame Vokietijos centre negali būti toks pat, koks jis buvo prieškariniais metais. Šiandien Vokietija gyvena ketvirtuosius karo metus. Vykestas karas daug patirikalavo aukų ir pasiaukojimo, tos aukos reikalingos ir dabar. Tad kiekvienas gyventojas turi pasiduoti neišvengiamiems suvaržymams bei apribojimams. Jei vieni kiti apribojimai iš pirmo požiūrio taip neįterenta į akis, tai Berlyne (kuriame rašančiam teko būti prieš dešimt

metų) ir kituose Vokietijos centruose šiandien ypač ryškus judėjimo sumažėjimas. Lengvos mašinos, kurių anksčiau gatvėms žvimbai neįsivaizduojamos aibės, šiandien šiuose milijoniniuose miestuose sutirpusios ir tarnauja kitiems, karo reikalavimams. Taip pat ir mašinos šiandien kiekvienas vokiečių žmonių srovės žymiai sumažėjusios. Vieni kovoja fronte, kiti įjungti į darbo bei įvairių pareigų frontą namuose. Dykinėjanti, kuris nieko neveiktų, čia sunku sutikti. Tad savaime suprantama, šiokiadieniais keturių milijonų gyventojų Berlynas atrodo tuštokas. Tik po darbo pasipila srovės žmonių. Visai kitas vaizdas šventadieniais. Tada miesto judėjimas daro žymiai gyvesnį vaizdą.

O kaip šiandien atrodo berlynietis ar kurio kito miesto gyventojas? Nesvyruojant reikia pripažinti, kad čia ypatingo pakitimo nematyti. Gyventojai skoningai apsirengę. Mityba, nors ir smarkiai suvaržyta, tačiau iš žmonių veidų negalima spręsti, kad jie jautų badą. Viešint Berlyne buvo daug progų apsilankyti įvairiose valgyklose: miesto, jmonių ir didžiausiųjų įstaigų. Jose visose maistas ruošiamas pagal korteles, tačiau žymiai geresnis negu dabartinėse mūšikėse valgyklose. Mėsos valgyklose duodama penkis kartus į savaitę ir du kartus žuvis. Kiekvienas Vokietijos gyventojas šiuo metu per savaitę gauna po 300 gramų mėsos. Ši kiekį padalinus penketai dienų, gaunasi gana maža porcija. Duonos kiekvienas vokiečių žmogus gauna maždaug tiek pat, kaip ir Lietuvoje. Tačiau vienas čia yra teigiamumas maitinimo srityje – tai daržovių gausumas. Bulvių ir įvairių daržovių šiuo metu Vokietijoje gyventojas gauna pakankamą kiekį. Svarbiausia, kad čia maisto paruošimas yra visai kitas negu pas mus. Vokiškoje virtuvėje išvirtos daržovių sriubos, kurioje nerasi nė lašo pieno bei riebalų, o tą sriubą valgysi be priekaišto virėjui. Žodžiu – daržovės šiuo metu gyventojų maitinimo srityje Vokietijoje yra pats svarbiausias šaltinis.

Vokiečių ūkininkas karo metais

Kelonės metu po Vokietiją lietuviai žurnalistai turėjo progos apsilankyti keliuose vokiečių ūkiuose ir susipažinti su dabartinėmis vokiečių ūkininko gyvenimo sąlygomis. Ir čia ūkininkavimo sąlygos

...gyvenimo kaip ir kituose la...
...ūkininkas duoniniu...
...reikalavimas ko 11 be...
...priklausomas susi...
...gali kas mėnuo susi...
...leidži...
...iki 15 metų leidži...
...duoti pašarini...
...šio ūkio gėrybes atiduoti...
...reikalavimą vykdyt...
...savaime suprantama, y...
...normomis, nes...
...aparatas ir kiek...
...reikalavimų.
...skersti namuose...
...lietuviams žurnalist...
...privalomi atiduoti,
...pagal korteles gaur...
...tiekti vokiečių ū...
...reikalingi atiduoti tik...
...Jei kiekvienam ūk...
...ūkininko šeimoj...
...kiaušinių prievolė atl...
...pažymėti, kad Vok...
...Breslau, netoli Vien...
...šis, kai tuo tarpu...
...190 ha ūkyje la...
...Prie Badeno teko...
...pora arklių.
...ūkio produktyvum...
...Lietuvoje. Tiek prabėg...
...skirai paminėti ūk...
...ūkininkavin

suvienkijusios kaip ir kituose karo paliestuose kraštuose. Karo metu vokiečiai ūkininkas duoninius javus privalo kariuomenės ir miesto savitainio reikalams perduoti visus, savo šeimos kiekvienam nariui kas mėnuo palikdamas ko 11 kg. Jei šeimoje yra 10 narių, tai vokiečiai ūkininkas gali kas mėnuo susimalti 110 kg. Pieną įpareigotas kiekvienas ūkininkas atiduoti visą. Suaugusieji neturi teisės pasilikti pieno. Tik vaikams iki 15 metų leidžiama kasdien palikti po pusę litro.

Taip pat reikia duoti pašarinių javų, šiaudų, bulvių, daržovių ir t. t. Tačiau čia prievolių ėmimo sistema kitokia, negu, pvz., pas mus. Lietuvoje kiekvienam ūkininkui iš anksto nustatoma prievolių norma. Vokietijoje norma nenustatoma, tik ūkininkas įpareigojamas gamtas ūkio gėrybes atiduoti visas, sau tepasilikdamas maistui. Kas nenugęs šį reikalavimą vykdyti, tas skaudžiai nukentėtų. Tokia sistema, savaimė suprantama, yra daug parankesnė, negu kad prievolių nustatant normomis, nes reikalingas žymiai mažesnis prievolių paskirstymo aparatas ir kiekvienas ūkis vienodai paliečiamas karo metu reikalavimų.

Gyvulius skersti namuose vokiečių ūkininkams bent tose vietose, kur teko lietuviams žurnalistams lankytis, uždrausta. Visi skerdžiami gyvuliai privalomi atiduoti, o ūkininko šeimos nariai – kaip ir miestiečiai – pagal korteles gauna atitinkamą mėsos kiekį.

Paukščius tielti vokiečiai ūkininkas nėra įpareigotas. Taip pat kiaulėniai reikalingi atiduoti tik tiems ūkininkams, kurie vištų laiko virš normos. Jei kiekvienam ūkininko šeimos nariui netenka po 1,5 viščiukų, pvz., ūkininko šeimoje yra 4 asmenys, tai tame ūkyje esant 6 viščiukams kiaušinių prievolė atlikti visai nereikalinga.

Tenka pažymėti, kad Vokietijoje, kur tik teko aplankyti ūkininkus (prie Breslau, netoli Vienos, Alpe prie Zalcburgo), ypač išplėstas pieno ūkis, kai tuo tarpu arklių laikoma nedaug. Pvz., viename apskrityje 190 ha ūkyje laikoma 80 karvių, dvi poros jaučių ir tik 6 arkliai. Prie Badeno teko aplankyti 24 ha ūkį, kuriame laikoma 14 karvių ir pora arklių.

Pieno ūkio produktyvumas Vokietijoje yra maždaug toks pat, kaip ir Lietuvoje. Tiek prabėgomis apie vokiečių ūkį karo metais. Vėliau šis atskirai paminėti ūkininkavimo sąlygas Alpių kalnuose, kur visai skirtingos ūkininkavimo sąlygos lygumose.

Lietuvių žurnalistų priėmimai

Be kelionės, lietuviai žurnalistai Berlyne turėjo progos gana plačiai su vadovaujančiais Vokietijos propagandos asmenimis išsikalbėti atodienio gyvenimo Lietuvoje klausimais. Be eilės oficialių priėmimų, kuriuos suruošė vietinės valdžios ir spaudos atstovai Breslave, Viena-je, Miunchene ir kt., lietuviams žurnalistams buvo suruošti priėmimai Berlyno Okupuotų Rytų Sričių Ministerijos Spaudos skyriaus, Užsienio Reikalų Ministerijos spaudos skyriaus. Pastarojo priėmimo metu lietuviams žurnalistams buvo pristatytas Indijos reikalams britų ministerio Emery sūnus, neseniai iš Ispanijos per Prancūziją atbėgęs į Vokietiją. Lietuvių žurnalistų paklaustas, ko jis bėgęs iš Anglijos, Emery pareiškė bėgęs dėl to, kad jaučiąs Anglijai holotevizmo pavojų. Vokietijos Užsienio Reikalų M-jos Spaudos skyriaus priėmimo metu lietuvius žurnalistus pasveikino Gesandte Braun von Summ, primindamas, kad jis Pirmojo pasaulinio karo metu dalyvavo kovose, o po karo pradėjo dirbti diplomatinėje tarnyboje ir dalyvavo akte Vokietijai Lietuvą pripažįstant de jure.

Be to, lietuviams žurnalistams buvo suruošti priėmimai Vokietijų Spaudos Namuose ir Užsienio Žurnalistų Namuose (pastarusiuose buvo progos dalyvauti žymaus italų tenoro Tito Scipos koncerte).

Tiek suglaustai apie oficialiąją kelionės dalį. Atėityje teks plačiau išsitariani apie šiuo metu Vokietijoje vykdomus plačių užsimojimų paruošiamuosius darbus įvairiose srityse, kurie numatomi realizuoti pokariniais metais.

Savaitraštyje pateikti visus įspūdžius, patirtus per mėnesį laiko svetur viešint, esamomis sąlygomis, kada kiekviena redakcija turi atsizvelgti į gaunamus popierio kontingentus, sunkiai beįmanoma. Be to, leidžiantis į smulkmenas, nemaža dalis įspūdžių žymiai pasentų ir nustotų aktualumo. Atsizvelgiant į tai, lietuvių žurnalistų patirtieji įspūdžiai Vokietijoje „Tėviškėje“ bus pateikti sutrauktiniu būdu.

Berlynas ir jo perstatymo planas

Retam mūsų skaitytojui teko būti Berlyne. Tad čia pasistengsian keliais sakiniiais apibūdinti šį keturių milijonų gyventojų miestą, kad skaitytojas galėtų bent šiek tiek susidaryti įspūdžio apie jo dydį ir

berlynų žvaizdą. Berlynas įkurtas
 Lietuvoje. Šios lygum
 apskričių – tęsiasi
 Vilkaviškio, kol p
 Rytprūsias
 turi progos pas
 mės gimė ir augo mūsų įž
 Metų poemoje taip vaizd
 traukinys pad
 Kibartų traukinys pad
 atskleisti pirmu
 maždaug 40 kilo
 ma maždaug 40 kilo
 Tai jau pakankamai
 pasiekus š
 žvelgsnio, pasiekus š
 didmesčių, vaiz
 berlyniškai dar
 ir vis tematai p
 kurių didžiama gali p
 dar mažesni.
 prie kiekvieno name
 rūpestingai
 mėnesiais auginam
 nukritusie
 neįskaidytų, ir
 trąša mažajam d
 daržininkai, gy
 yra didelė parama ši
 rūpestingai išaugina r
 centro gyventojai
 ant žalios vejos.
 kilometrų trau
 didesnių pastat
 pastatų rik
 Be pertrauko
 vadinamieji
 netoli S. – B

šalinę išvaizdą. Berlynas įkurtas tokioje pat lygumoje, kokių gauau
 šiaurinėje Lietuvoje. Šios lygumos iš šiaurinės Lietuvos – Biržų ir
 į pietus gretimų apskričių – tęsiasi Šiaulių apskritimi toliau: Kėdainių,
 Marijampolės, Vilkaviškio, kol pagaliau pasiekia Rytprūsių didžiąsias
 lygumas. Ivažiavęs į Rytprūsius, netrukus sustojus traukiniui Ebe-
 nso stotyje, turi progos pasižvalgyti po plataus akiračio lygumas,
 kuriose gimė ir augo mūsų įžymusis rašytojas Kristijonas Donelai-
 tis. „Metų“ poemoje taip vaizdžiai įamžinęs ponui baudžiavą netusio
 bito vargus, džiaugsmus ir rūpesčius.

Nuo Kybartų traukinys padaręs arti 800 kilometrų šuolį pro savo
 karną pradeda atskleisti pirmuosius Berlyno vaizdus. Šiuo metu Ber-
 lynas užima maždaug 40 kilometrų ilgio, 20 kilometrų pločio žemės
 plokštumą. Tai jau pakankamai nusako apie šio miesto didumą. Tačiau
 iš pirmo žvilgsnio, pasiekus šio didmiesčio pakraščius, Berlyno, kaip
 ir didžiūmos didmiesčių, vaizdas kuklus. Berlyno pakraščiais gyvena
 vadinamieji berlyniškiai daržininkai. Traukinys tave praneša 5–10
 kilometrų, ir vis tematai prie žemės priglundusius mažyčius namel-
 ius, kurių didžiūma gali prilygti mūsų buvusių autobusų dydžiui.
 Kiti nameliai dar mažesni. Tačiau visi jie nudažyti jaukiomis spal-
 vomis, prie kiekvieno namelio auga kelių vaismedžių kuklus sodelis.
 Po vaismedžiais rūpestingai išpurenta kiekviena žemės pėda ir čia
 vasaros mėnesiais auginamos įvairiausios daržovės. Dabar gi, rudenį,
 nuo vaismedžių nukritusieji lapai tvarkingai sugrėbti. Kad jų vėjas
 betiksliai neišsklaidytų, ir prislėgti prie tvorelės. Čia jie supus ir bus
 naudinga trąša mažajam daržui.

Berlyno daržininkai, gyveną kukliuose nameliuose miesto pakraš-
 čiais, yra didelė parama šiam didmiesčiui. Savo mažuose darželiuose
 jie rūpestingai išaugina nemažus kiekius įvairusių daržovių ir jas
 pateikia centro gyventojams, kurių didžiūma neturi progos kojas pa-
 šėti ant žalios vejos.

Ketelį kilometrų traukinys niręs linkui Berlyno centro pagaliau
 pasiekia didesnių pastatų grupes. Prasideda dviaukščių, triaukščių ir
 keturaukščių pastatų rikės. Geležinkelių bėgiai išraizgyti įvairiomis
 kryptomis. Be pertraukos švilpia mieste susisiekimą palaiką elektros
 vagonai vadinamieji S. – Bahn (gatviniai traukimai). Tai vieur,
 kaip ir kitur jie netoli S. – Bahn'ų pamatai iš požemio išnyrantį U. – Bahn

urėjo progos gana platus
 smenimis išsiskleisti su
 eilės oficialių priemonių
 atstovai Breslavo, Viena
 ns buvo suraušti priemo-
 erijos Spaudos skyriaus
 rijos. Pastarojo skyriaus
 atytais Indijos reikalavimais
 Ispanijos per Prancūzijos
 klausas, ko jis begete ir
 jaučias Anglijai bolon-
 M-jos Spaudos skyriaus
 no Gesandte Braun von
 inio karo metu dalyvavo
 je tarnyboje ir dalyvavo

ūšti priėmimai Vokietijai
 muose (pastaruosiuose
 to Scipos koncerte).
 j. Ateityje teks plačiau
 plačių užsimojimų pa-
 e numatomi realizuoti

is per mėnesį laiko susi-
 ena redakcija turi visi-
 inkiai bejmanoma. Be
 pūdžių žymiai pasitem-
 vio žurnalisto patirties
 utrauktinio būdu.

Tad čia pasistengiau
 gyventojų miestą, kad
 pūdžio apie jo dydį ir

(požeminį traukinį). Jau esi pasiekęs Berlyno centrą. Čia vyrauja be-
nedaug tūra. Penkių, šešių ir daugiau aukštų pastatų Berlyno
ty. Atsižvelgiant į vyraujančius keturių bei penkių aukštų pastatus
Berlyne, šį didmiestį negalima pavadinti dangoraižių didmiestiu.

Berlynas palyginti nėra senas miestas. Jis per kelius paskutiniuo-
sius šimtmečius spontaniškai išaugo į didžiulį miestą. Nepaprastai
greit išaugdamas Berlynas nebuvo pakankamai tiksliai išplanuotas.
Dėl to jo pakraščiais gana plačiai išsiplėtė vadinamieji daržininkai,
prisirasę mažųjų namelių. Šie žmonės pakankamai turi tyro oro,
bet gyvena ankštuose nameliuose. Tuo tarpu nemaža dalis Berlyno
centro gyventojų prie savo gyvenamųjų namų neturi žalios vejos nė
pėdai padėti. Atsižvelgdamas į būtiną reikalą Berlyną iš pagrindų
perstatyti Adolfas Hitleris jau 1937 metais paskelbė šio didmiestio
ir Vokietijos sostinės pertvarkymo planą, kurį pavedė vykdyti genera-
liniam statybos inspektoriumi prof. Albert'ui Speer.

Pagal paruoštą Berlyno pertvarkymo planą numatyta visa eilė gy-
venti netinkamų pastatų nugriauti, o jų vietoje pastatyti erdvius
saulėtus butus, kurių kiekvienam būtų lengvai prieinami žali plotai.
Iš viso Berlyne numatyta penkiolikos metų laikotarpyje pastatyti ir
įrengti apie 400 000 naujų butų. Be to, greta butų statybos numa-
tyta pastatyti visa eilė didžiulių pastatų viešosioms įstaigoms: muzie-
jams, galerijoms, mokykloms, susirinkimams ir t. t.

Berlyno perstatymo planas palaipsniui jau yra vykdomas nuo 1937
metų. Lietuvos žurnalistams buvo suteikta proga apsilankyti Berlyno
generalinės statybos inspekcijoje, vadovaujamoje prof. A. Speer, ir
susipažinti su milžiniško masto paruošiamaisiais darbais.

Neatsižvelgiant į karo meto sąlygas, Berlyno pertvarkymo pla-
nai ir dabar rūpestingai ruošiami. Kiekvieną nustebins nepaprastas
kruopštumas ruošiant Berlyno pertvarkymo planą. Štai dabartinio
Berlyno modelis. Toliau būsimo Berlyno modelis su detaliais aty-
mėjimais, kas šiame didmiestyje bus pertvarkyta. Pravestos naujos
gatvės, jų pakraščiais rikiuojasi visa eilė naujų pastatų. Perstatant
Berlyną yra numatyta pravesti dvi pagrindines gatves, viena išil-
gai miesto, kuri bus 50 kilometrų ilgio ir eis rytų-vakarų kryp-
timi, o kita skersai miesto, kuri eis pietų-šiaurės kryptimi ir bus

...išilgai miesto. Be šių pagrindinių
...gatvių, kad bet kurios mies-
...pateikiamas.
...naujojo Berlyno mod-
...atliks naujų numatytų, ka-
...atliks atsikirti pamatyti, ka-
...sėse gali pamatyti, ka-
...spalvos vienas ar kitas r-
...centrinį naujo Berlyno
...technikos mokyklai ir t. t.
...plano ruošimas, savaimė
...laiko ir energijos. Tačiau
...klaidų, bet iš anksto su-
...gatvių, bet ir viso miesto
...inspekciją ir susipažinus
...išsamiais planais
...miestų statybo-
...Daug mūsų statybos p-
...ypač Kaune, reikėjo
...jį vykdant nebuvo
...Jau buvo pribrendęs r-
...sąlygas miestui augt-
...buvo išaugę be reikian-
...pusės, ruošiamasis
...miestus tvarkant
...valstybei. Miestams
...paramos, sunkian-
...su miesto visuma
...centras pasidarė neišv-
...pakankamai erd-
...miesto pakraščiuose l-
...plečiantis jo pakrašč-
...be miesto ar valsty-
...Berlynas suteikti imp-
...gyventojams gyvent-
...Berlyno butai,
...000, bus saulėti, sve-

40 km ilgio. Be šių pagrindinių gatvių, numatyta pertvarkyti visa eilė gatvių, kad bet kurios miesto dalies gyventojui centras būtų lengvai pasiekiamas.

Bendras naujo Berlyno modelis nebūtų toks įtikinamas, jei jį nepapildytų atskirų numatytų naujų pastatų ryškūs modeliai. Toliau mesinėse salėse gali pamatyti, kaip atrodys, kokio bus stiliaus ir net išorinės spalvos vienas ar kitas naujas pastatas. Štai imponuojąs 42 aukštų centrinių naujo Berlyno prekybos namų modelis, 18 aukštų rimai technikos mokykla ir t. t.

Toks plano ruošimas, savaime suprantama, pareikalauja nepaprastai daug laiko ir energijos. Tačiau šiuo keliu einant nebus išvengiama jokių klaidų, bet iš anksto sudaromas vientisas planas ne tik atskirų gatvių, bet ir viso miesto. Aplankius Berlyno generalinę statybos inspekciją ir susipažinus su čia ruošiamais Vokietijos sostinės pertvarkymo išsamiais planais, norisi palinkėti mūsų inžinieriams, architektams ir miestų statybos vykdytojams daugiau būti rūpestingumu. Daug mūsų statybos paskutinio dvidešimtmečio laikotarpyje vykdytos, ypač Kaune, reikėjo nugriauti arba pagrindinai pertvarkyti, kadangi ją vykdant nebuvo atsižvelgta į galimas miesto augimo sąlygas. Jau buvo pribrendęs metas nugriauti ištisi Kauno kvartalai, sudarant sąlygas miestui augti, kai tuo tarpu dalis tų kvartalų neplaningai buvo išaugę be reikiamos priežiūros.

Iš kitos pusės, ruošiamasis Berlyno perstatymas vaizdžiai rodo būtinu reikalu miestus tvarkant bei sudarant sąlygas jiems plėstis įsikūti pačiai valstybei. Miestams augant privačios iniciatyvos pasekoje be valstybinės paramos, sunkiai beišvengiami vieni ar kiti netikslumai, nesideriną su miesto visuma. Tą galima pasakyti apie senąjį Berlyną. Jo centras pasidarė neišvengiama spūstimi, kai tuo tarpu miesto pakraščiais pakankamai erdvės. Mieste stinga erdvės, saulės ir tyro oro, o miesto pakraščiuose badas gero buto. Taip atsitiko dėl to, kad miestui plečiantis jo pakraščiais statyba buvo vykdoma mažai pajėgių esmenų, be miesto ar valstybės paramos. Norint tokiam didmiesčiui kaip Berlynas suteikti imponuojančią išvaizdą ir sudaryti patogias sąlygas gyventojams gyventi, būtina šį miestą pagrindinai pertvarkyti. Naujieji Berlyno butai, kurių, kaip jau minėjau, bus įruožta per 400 000, bus saulėti, sveiki. Kiekvienas butas bus skirtas šeimai,

kuri gali auginti 4 vaikus. Esant tinkamų butų stokai, miestiečių vaikai jaunose dienose mokinami blogose sąlygose. Be to, didžiuliu ma miestiečių, neturėdami tinkamų sąlygų gyventi, vengia vaikų. A. Hitleris, atsižvelgdamas į būtiną reikalą šiam didmiesčiui sudaryti palankias sąlygas klestėti, paskelbė jo perstatymo planą. Perstatant Berlyną, pirmoje vietoje bus atsižvelgta – tai vaizdžiai matyti iš ruošiamų planų – neutilitarinių reikalavimų, Vokietijos sostinę padaryti tikrai reprezentaciniu miestu.

Tokiu trumpu laiku – per penkiolika metų – perstatant Berlyną, čia bus reikalingi milžiniški skaičiai darbo rankų. Vykdamas tokius plačius užnamymus, savaime suprantama, pokariniiais metais negali būti kalbos apie bet kokią darbo stoką. Apsilankęs Berlyne bei kituose Vokietijos centruose ir susipažinęs su ateičiai ruošiamais planais masto užsimojimais, kiekvienas tikrai supras ir aiškiai įvertins šiuo metu nuolat Reicho spaudoje dedamus nedviprasmiškus straipsnius apie gyvenimo sąlygas pokariniiais metais. Tų straipsnių mintis galima nusakyti dviem žodžiais: darbo bus. Mes tikimės, kad iš tiesų darbo niekam nestigs.

Namas, kuriame dirba 5 500 tarnautojų

Lietuviai žurnalistas, Berlyno generalinėje statybos inspekcijoje susipažinę su ruošiamais Vokietijos sostinės pertvarkymo planais, buvo supažindinti su eile naujų pastatų, kurie paskutiniaisiais metais pastatyti pagal naujuosius planus. Čia kiek plačiau paminėsiu Reicho Banko Rūmus. Naujieji Reicho Banko Rūmai baigti statyti 1939 metais. Jų statyba ir įrengimas truko šešerius metus. Rūmai 9 aukštų. Keturi aukštai žemėje. Kad būtų išvengta vandens apšėmimo, visa eilė elektros jėga varomų siurblių dirbo be pertraukos, išpumpuodami iš požeminių aukštų srove besiveržiantį vandenį. Viename iš požeminių aukštų įrengti garažai banko tarnautojų automobiliams patalpinti. Į tuos garažus galima patalpinti apie 400 automobilių.

Apie šių Banko Rūmų didumą geriausiai gali nusakyti tarnautojų skaičius: juose dirba 5 500 tarnautojų. Tai jau mūsų mastu vidutinio didumo miestelis. Šiuose Banko Rūmuose tik pinigų skaito 400 tarnautojų.

... rūmai įrengti moderniai, ... tyrintojai. Tarnautojų ... moderni virtuvė, kurioje ga ... 10 kamelių. Iš viso Reicho ban ... yra praktiški ir skoningai p ... lietuvių žurnalistas apla ... 1938 metais. Šiame stad ... olimpiada. Stadione ... kurios esamos 52 kaso

... stadiono įrengtos modern ... patogumais pasinaudoja ... stadiono aplinkoje yra ... dideleime įklonyje įreng ... gali žiūrėti 20 000 as ... subiliausią sakinį, ne ... tolimiausiose vietose ... už misterinių va ... sporto akademija ... įrengimas pareikalav ... jaukesnį vaizdą, buvo ... persodintas medis neb

... pati save gelbst ... Berlyne, teko prog ... Šios rinkliavos vykdymo ... vykdyje dalyvauja ... Štai karininkas, ne ... vaikščioja gatvėn ... sutiksi kare ... dalyvauja žiemo ... senelio ar seno ... vykstančią žiemos ... dienomis kiek ... dalyvauja kiekvienas b

Banko rūmai įrengti moderniai. Apatiniuose aukštuose specialūs patalpinimai – oro tyrintojai. Tarnautojų patogumui viršutiniame aukšte įrengta moderni virtuvė, kurioje galima vienu kartu paruošti pietus 3 000 asmenų. Iš viso Reicho banko rūmai Berlyne įrengti pietus 100 000 žmonių, yra praktiški ir skoningai papuošti tiek viduje, tiek išorėje. Vėliau lietuviai žurnalistai aplankė Berlyno sporto stadioną, kuris baigtas 1938 metais. Šiame stadione, tik jį įrengus, įvyko pasaulinė sporto olimpiada. Stadione žaidynes gali žiūrėti per 100 000 žmonių, kuriuos esamos 52 kasos bilietais gali aprūpinti per vieną valandą.

Prie stadiono įrengtos modernios maudyklės. Šių maudyklių teikiama patogumais pasinaudoja daugybė berlyniečių.

Sporto stadiono aplinkoje yra vadinamasis olimpinis laukas. Nebeįsivaizduojame dideliame įklonyje įrengta misterinių vaidinimų vieta. Šių vaidinimų gali žiūrėti 20 000 asmenų. Kiekvienas žiūrovas pagauna vaidintojų subtiliausių sakinių, nes 400 mikrofonų vaidintojų žodžius perneša tolimiausiose vietose esantiems žiūrovams.

Tuoju pat už misterinių vaidinimų aikštės pasiekiami Berlyno sporto rūmai, sporto akademija ir fizinio lavinimo mokykla. Olimpiniame lauke įrengimas pareikalavo nepaprastai daug darbo. Čia, norint sudaryti jaukesnį vaizdą, buvo persodinta apie 2 000 medžių. Kiekvienas persodintas medis nebuvo jaunesnis kaip 20 metų.

Tauta pati save gelbsti

Viešint Berlyne, teko proga pamatyti vykdančią žiemos pagalbos rinkliavą. Šios rinkliavos vykdymas iš tiesų daro malonų įspūdį. Pačios rinkliavos vykdyme dalyvauja įvairiausių luomų ir įvairausio amžiaus žmonės. Štai karininkas, neseniai trumpų atostogų iš fronto grįžęs, energingai vaikščioja gatvėmis ir kiekvieną pračią užkalbina paaukštinęs. Tuoju pat sutiks kareivį, policininką, civilinės valdžios atstovą – visi jie dalyvauja žiemos pagalbos rinkliavoje. Dar kiek paėjęs sutiks sutiktas senelio ar senelės, energingai dėžutėmis signalizuojančią apie vykestančią žiemos pagalbos rinkliavą.

Rinkliavos dienomis kiek pasivaikščiojęs mieste susidrai įspūdį, kad visi dalyvauja kiekvienas berlyniecis, kuris kiek nors turi atspėjamo

laiko. Bet rinkliava vykdoma ne tik gatvėse. Perki bilietą į traukinį – tau bilieto pardavėja bei pardavėjas maloniai pasiūlys įsigyti žiemos pagalbos bilietą. Bet vos tik spėjai įsėsti į traukinį – čia pat sutiksi maloniai besišypsantį žiemos pagalbos rinkliavos vykdytoją, kuris vi-
 atžymįs ženklelis, ar keli.

Pagaliau vakare nueini į kurią nors pramoinę vietą, ir čia signalizuojama aukų dėžutėmis apie vykdomą rinkliavą. Vienoje varjetėje, įpusėjus programai, visų nusteheimui, aktoriai išėjo nuo scenos ir papiplė žiūrovų tarpe, atlikdami savo pareigą žiemos pagalbos rinkliavos vykdyme.

Kai iš varjetės nuvykome į restoraną pavalgyti vakarienės, jame nuolat tarp staliukų vaikščiojo žiemos pagalbos rinkliavos vykdytojai ir siūlė svečiams įsigyti ženklelius.

Šventadieniais žiemos pagalbos rinkliavos vykdymas pasiekia kulminacinį tašką. Tada, kuria Berlyno linkme beieitumei, visur tegirdėsi pinigų žvangėjimą aukų dėžutėse. Didžiausiose gatvėse sutiksi ypatingų entuziastų aukų rinkėjų: vieni įsirengę specialius kioskus, iš kurių pranešinėja apie reikalą aukoti žiemos pagalbai. Kiti rinkėjai tyčia pasipuošia, kad į save atkreiptų praeivių dėmesį. Teko Unter der Linden gatvėje (po liepomis) vieną sekmadienį matyti du senelius, žiemos pagalbos rinkliavos vykdytojus. Jų vienas neša aukų dėžutę, o kitas vedasi nedidelį šuniuką, kuris visu įkyrumu loja pirmąjį. To jau pakanka atkreipti praeivių dėmesį.

Atsiminus pas mus vykdytas įvairiausias rinkliavas, pamatai milžinišką skirtumą. Vokietijoje žiemos pagalbos rinkliavos vykdomos visu nuoširdumu. Čia rinkliavose nieieškoma tam tikro pasismaigavimo arba pasireklamavimo, kaip kad dažnai darydavo tūlos mūsų ponitės, kurios – būtinai esant gražiam orui – kurioje nors centrinėje gatvėje atsistodavo prie papuošto staliuko ir tingiai žvalgydavosi besistebėdamos:

– Kokie nedėkingi tie žmonės ir patys neprieina prie staliuko...

Vokietijoje rinkliavos ruošiamos ne pasireklamavimui ar pasismaigimui, bet tikslu padėti savo tautai. Kiekvienas vokietis žino, kad jo auka yra ne kaip išmalda, bet kukli parama tiems, kurie jos būtinai žiemos pagalbos rinkliavos vykdomos šūkiu „Tauta pati save gelbėti“.

„Prašau kortelę“

...naujosios pamokančių dal...
 ...matyti. Keletu žodžių...
 ...sistymas. Šiuo metu...
 ...sugui sutvarkytas, kad b...
 ...s vaidu paminejus k...
 ...s suruošiama eilė pri...
 ...s pareigūn...
 ...s aukti...
 ...s, ir atitinkamas j...
 ...s valgyti) patarnau...
 ...s, ir apčiuo pri vokiečių, da...
 ...s, prieina patarnaut...
 ...s (vadinsi, šiandien val...
 ...s kortelę, nes karo m...
 ...s srityje priprasti prie...
 ...s apribojimai nepal...
 ...s vėliau įsitikinti...
 ...s pas ūkininkus apsil...
 ...s dalyviai tu...
 ...s. Tik vienoj vietoj keli...
 ...s. Šiaip jau visur j...
 ...s pasiekti tikslingesn...
 ...s ligi tokio tikslin...
 ...s buvo suruošta visa...
 ...s stadii lūžo nuo įvai...
 ...s tamais tikslais –...
 ...s nepaprastą pertekliu...
 ...s polivius. Niekas iš...
 ...s sukrauti maisto...
 ...s. Tų visų vai...
 ...s. Kada, kada, b...

Ar jo jose noriai dalyvauja įvairiausių luomų ir įvairiausio amžiaus žmonės. Ypač mums derėtų pasimokyti iš rinkliavos vykdymo masto ir pobūdžio.

„Prašau kortelę“

Ir daugiau pamokančių dalykų lietuviams žurnalistas teko Vokietijoje matyti. Keletu žodžių paminėtinas griežtai sutvarkytas maisto paskirstymas. Šiuo metu Vokietijoje mitybos klausimas taip rūpintis, kad be žinios negali dingti nė kąsnis duonos. Šiuo metu bus vaizdu paminėjus keletą faktų. Štai lietuviams žurnalistas pirmą kartą suruošiamą eilę priėmimų. Į tuos priėmimus atsilanko eilės laukiančiųjų aukšti pareigūnai. Mes, lietuviai žurnalistai, aprūpinti kortelėmis, ir atitinkamas jų iškarpas (žiūrėti, kas vaišių metu buvo išduodama valgyti) patarnautojams atiduoda delegacijos palydovas. Tuo tarpu prie vokiečių, dalyvaujančių vaišėse, neaplenkiant ir pačių maisto, priešina patarnautojai ir paima atitinkamas kortelių iškarpas. Vadinasi, šiandien valgiai ne namuose, o priėmime, tad prašau atiduoti kortelę, nes karo metu sąlygose, kada visi gyventojai priversti maisto srityje priprasti prie tam tikrų apribojimų, negali būti tokių, kurių tie apribojimai nepaliestų.

Tai teko vėliau įsitikinti apsilankant ir kitose Vokietijos vietovėse. Net ir pas ūkininkus apsilankant ir su jais pavalgius bendrus pietus ir ekskursijos dalyviai turėjo atiduoti atitinkamas kortelių iškarpas. Tik vienoj vietoj kelionės metu už vaišes nebuvo pareikalauta kortelė. Šiaip jau visur jos būtinos. Tai yra suprantama ir būtina, norint pasiekti tikslingesnę maisto paskirstymą. Tuo tarpu pas mus šio gražu ligi tokio tikslingumo. Vien tik Šiauliuose praėjusių metų srityje buvo suruošta visa eilė įvairiausių pobūvių bei rautų, kurių metu stalai lūžo nuo įvairiausių patiekalų. Nemaža įstaigų tiesiog nepaprantamais tikslais – nebent pasismaginimo – susigalvojo ir su maistu nepaprastą perteklių bylojančius savo tarnautojams ir artimiesiems pobūvius. Niekas iš tų pobūvių dalyvių nereikalavo kortelių, o stalių sukrauti maisto išteklių, savaimė suprantama, nenukrito iš sąrašų. Tų visų vaišių pasekoje, be abejonės, turėjo kas nors išsikvėpti. Kada, kada, bet karo metu, kada kiekvienas gyventojas

paliestas kietų suvaržymų maisto srityje, bet kokios vaisės turėtų būti rėti tam tikras ribas. Šioje srityje mums geru pavyzdžiu gali būti Vokietija.

Ūkininkų vadovų mokykla

Lietuviai žurnalistai Berlyne viešėjo dvi savaites. Vokietijos socialinėje globoje srityje, turėjo malonią kelionę po Vokietiją. Šios kelionės metu, be visos eilės įdomybių, apie kurias teks pasisakyti vėlesniuose straipsniuose, turėjome progos apsilankyti valstybiniame ūkyje Alpių kalnuose, prie Zalcburgo. Šiame ūkyje yra įrengta ūkininkų ir ūkininkų vadovų mokykla. Šiuo metu jau didžiojoje Gana (nacionalsocialistų partijos tam tikros administracinės sritys) tokios mokyklos įruoštos. Kur šių mokyklų dar nėra, tai jos artimiausiu laiku bus įruoštos. Mūsų aplankytas ūkis yra 330 ha. Tačiau nemažą jo plotą užima darbai netinkami kalnai ir miškas. Dirbamos žemės tėra 160 ha, pievų 15 ha. Alpėse ūkininkavimo sąlygos gana sunkios. Čia ūkininkas turi daug daugiau išlieti prakaito negu tas, kuris dirba žemę lygumose. Kalbamame ūkyje aukščiausios kalnų viršukalnės siekia 1 200 metrų. Lygumoje tėra tik 50 ha žemės, visa kita išmėtyta kalnuose ir jų atslaitėse. Dabar šiame kalnų ūkyje, kurio vardas Kuchl, ruošiami būsimieji ūkininkai. Čia priimami 16–17 metų jaunuoliai, kurie turi noro ūkininkauti ir mokosi žemės darbo. Be žemės dirbimo ir susipažinimo su įvairiais moderniais žemės ūkio įrankiais, būsimieji ūkininkai turi išeiti karinį parengimą ir plačiai supažindinami su nacionalsocializmo idėjiniais pagrindais.

Šios praktinės mokyklos – kur viskas pagrįsta darbu – vadovas lietuviams žurnalistams paaiškino, kad tokiose mokyklose ruošiami ne tik nauji ūkininkai, bet ir ūkininkų vadovai. Aplankytoje mokykloje vieni jaunuoliai mokomi ūkininkauti kalnuose – Alpėse, o kiti lygumose. „Mes turime 50 ha lygumos, – pareiškė vadovas, – kuri yra pakankama susipažinti su ūkininkavimo sąlygomis lygumose. Įgudę ūkininkauti lygumose mūsų jaunuoliai bus skiriami ūkininkų vadovais Rytų erdvėje. Ten jie galės patys ūkininkauti ir vadovauti ūkininkams, duodami modernaus ūkininkavimo pavyzdžius.“

Ši mokykla yra akivaizdus karinio laiko metais nebūtu... ūkininkų ūkininkui būtu... ūkininkavimo paskatų... Šiokiena kelionė būtu... nesi savo kraštui... Vokietijoje, t... mūsų kr... Li... daugiausia k... pravartu p... Vokie... Vokie... savaim... kaip vis... klausimai. G... ir v... savo egzist... klausimai

Motinos ir vaik

Motinos ir valko gl... pažvilgiu paž... buvo daug... teikią patar... muziejus, kuri... Motina ir vaik... Lietuvos pil... kreipti b... žurnalas i... mūsų visu... pirmoje eilėje... kokia bus jo... svarbiam užd... motina. Savain

Sąmonyba yra akivaizdus pavyzdys vokiško planingumo. Jau net labar, karo metu sąlygose, rūpestingai ruošiami žmonės, kad po karo metais nebūtų betiksliai praleista nė valanda laiko ir kad šio karo rytų ūkininkui būtų duotas tinkamas pavyzdys, kuris būtų gero ūkininkavimo paskatų.

Kiekviena kelionė bus beprasminga, jei keliautojas nesiekia jos metu rasti savo kraštui pamokančių dalykų. Lietuviai žurnalistai, susidėdami Vokietijoje, turėjo daug progų rasti pamokančių dalykų, išsivendintinių mūsų krašte – Lietuvoje. Socialinės globos klausimas nepriklausomos Lietuvos metais buvo bene vienas iš aštriausių klausimų, daugiausia kėlusių rūpesčių. Šiandien, kad ir vykstančio karo metais, pravartu pažvelgti, kaip socialiniai klausimai yra sprendžiami nūdienėje Vokietijoje. Savaitinio laikraščio straipsnio rėmuose kiekvienam savaime yra suprantama, neįmanoma visa apimtiškai peržvelgti, kaip visose gyvenimo srityse Vokietijoje sprendžiami socialiniai klausimai. Čia bus pasistengta peržvelgti vokiečių tautos sąjūčiai motinos ir vaiko globos srityje, kurie kiekvienos tautos – šiešiančios savo egzistencijos – yra ir privalo būti pirmieiliai socialinės globos klausimai.

Motinos ir vaiko globa

Motinos ir valko globa Lietuvos Nepriklausomybės metais, pavirtinui požiūgiu pažvelgus, atrodo, kad buvo rūpinamasi. Tiesa, tuo klausimu buvo daug kalbama, steigti atitinkami punktai, motinai ir vaikui teikią patarimus. Be to, Kaune buvo įsteigtas Motinos ir vaiko muziejus, kuriame daug ko pasimokančio buvo galima pamatyti. „Motina ir vaikas“ žurnalas taip pat nemaža yra prisidėjęs prie šio Lietuvos piliečio (vaiko) priežiūros pakėlimo, motinos išauginimo kreipti bent minimalų dėmesį į savo vaiką ir galiausiai šio žurnalas ir atskiri straipsniai kitoje to meto periodinėje spaudoje mūsų visuomenei pakartotinai priminė, kad visos tautos teisės pirmoje eilėje priklauso nuo to, kaip šeimoje bus auklėjamas vaikas, kokia bus jo priežiūra mažuose metuose ir kiek šiam visai žmogui svarbiam uždaviniui bus atsidėjusi – ir atitinkamai paruošta – motina. Savaime suprantama, kad visos tos pastangos neliko be

paselemtų. Motinos ir vaiko kultas dalimi buvo pakeltas. Taip pat įsijungusiai į darbą įmonėje ar įstaigoje, kuri išdėdama į darbą motinai, kur savo mažą vaiką padėti. Didesniuose miestuose buvo susitvirtinti ta steigti dieniniai vaikų darželiai, bet šioje srityje, deja, palyginti socialinės globos srityje. Šiuo klausimu akivaizdžių pavyzdžių pakavimas daugiau tuometinėje spaudoje pasirodė aprašymų apie sunkiame ir sunkiai tejsivaizduojamame skurdė ir varge esančių vaikų šeimų motinų padėti. Taip pat tiesiog šleikštu buvo laikraščiuose skaityti straipsnius apie padėtį vaikais gausesnių Kauno šeimų, kurioms sunku buvo gana sodriai augančiame mieste gauti butą. Su kuliais vaikais ar net su vienu mažu vaiku šeimos nenorėjo į savo namo butą priimti daugis tuometinių namų savininkų, tuo parodydami savo visišką išsijungimą iš gyvybinių savo tautos reikalų.

Nūdienėje Vokietijoje, neatsižvelgiant į esamas karo meto sąlygas, kada visos tautos dėmesys sutelktas kovos vedimui, į motinos ir vaiko globą daug kreipiama rimto dėmesio. Motinos ir vaiko globos srityje iš vokiečių tautos rūpestingo planingumo mes daug galėtume pasimokyti. Šiuo metu Vokietijoje pačios didžiosios organizacijos, besirūpinančios moters, motinos ir vaiko socialinės globos klausimais, yra NSV ir DF (Der Nationalsozialistischen Wohlfahrtspflege ir Deutsche Frauenwerk). Šiedvi organizacijos, glaudžiai bendradarbiaudamos, per šeimą, per motiną ir vaiką stengiasi padėti savo tautai. Šių organizacijų tikslus galima apibūdinti šiais žodžiais: nuolinti tarnyba savo bendruomenei, siekiant padėti artimui, o per jį ir visai tautai. Pirmoji organizacija, NSV, tiesioginiai rūpinasi motinos ir vaiko globa, o antroji, DF, dirbančia moterimi. Kas šioje srityje yra padaryta, vaizdžiai nusako skaičiai. Šiedvi organizacijos, remiamos vyriausybės, nuo 1933 metų atliko didelius darbus. Tačiau jų laukia dar dideli uždaviniai, nes per tokį trumpą laiką, – kaip lietuviams žurnalistams buvo pareikšta NSV centre Berlyne, – nėra įmanoma pilnumoje išplėsti numatytus darbus.

Be visos eilės vaikų darželių, motinos ir vaiko patarimų punktų miestuose, nuo 1933 metų pradėti plėsti dieniniai vaikų darželiai.

... motinos, einančios į
... Vokietijoje buvo į
... pūktai. Šiuose pūn
... mokyklose bei kursu
... ir medicinišką persor
... suėmimo darželiai
... su dieniniais vaikų d
... stiegti tikslu ateiti į pa
... metu itin užimtai
... prie lauko darbų, kaip n
... daug nelaimingų a
... ugnimi – ypač derl
... 5 000 gaisrų, neisk
... sunkiai dirbanči
... vaikų darželiai
... metais buvo
... ir vaiko poilsio nar
... molat minimas ir
... dedama realių pasta
... ir visa tauta. Be dien
... vedama akcija, kad ka
... Toks kaimyninis
... vaikais esančiom
... nemaža padėjusi. Tač
... svarbius namų
... poilsio. Tokio
... niekada nesibaigia
... Vokietijoje pradėti st
... tekto aplankyti
... poilsio namus
... didžiosios motinos
... motinos, aprūpint
... pūktai ir pataisyti
... Vokietijoje n
... 1941.V.31 tol
... darbų ir rūpesčių p

kaimuose motinos, einančios į darbą, gali palikti savo vaikus. Iki 1941.VI.30 Vokietijoje buvo įsteigti motinoms paramos ir patarimų centrai 33 409 punktai. Šiuose punktuose dabartiniu metu dirba atitinkantys mokyklose bei kursuose paruoštos 65 115 moterų, kartu besikaitant ir medicinišką personalą.

Derliaus suėmimo darželiai Vokietijoje pradėti įrengti kaimuose lygiagrečiai su dieniniais vaikų darželiais miestuose. Jie buvo kaimuose pradėti steigti tikslu ateiti į pagalbą sodietei motinai, vasaros derliaus suėmimo metu itin užimtai laukų darbuose. Motinoms sodietėms esant prie lauko darbų, kaip matyti iš statistikos, Vokietijos kaimuose pykdavo daug nelaimingų atsitikimų. Dėl mažų vaikų neatsargaus elgesio su ugnimi – ypač derliaus suėmimo metu – Vokietijoje įvykdavo iki 5 000 gaisrų, neįskaitant kitų nelaimių. Kad būtų palengvinta našta sunkiai dirbančiai sodietei motinai, buvo plačiu mastu pradėti steigti vaikų darželiai derliaus suėmimo metu kaimuose, kurių paskutiniaisiais metais buvo įsteigta per 900 000 vietų.

Motinos ir vaiko poilsio namai. Šiuo metu Vokietijoje aktualus yra poškis, nuolat minimas ir Lietuvoje – „kokia šeima, tokia ir tauta“. Tad dedama realių pastangų pirmoje vietoje susirūpinti šeimą, o per ją ir visa tauta. Be dieninių ir derliaus suėmimo darželių, plačiu mastu vedama akcija, kad kaimynė darbe padėtų kaimynei, kaimynas kaimynui. Toks kaimyninis talkininkavimas ypač dažnai reikalingas su mažais vaikais esančioms motinoms, perkrautomis darbais. Ši akcija nemaža padėjusi. Tačiau to nepakanka. Rūpindamasi vaikais ir atleidama svarbius namų ūkio ir kitus darbus motina reikalinga atitinkamo poilsio. Tokio poilsio ji namuose niekada negali gauti, nes čia niekada nesibaigia darbai. Atsižvelgiant į tai, paskutiniaisiais metais Vokietijoje pradėti steigti motinos poilsio namai. Vienus tokius namus teko aplankyti netoli Miuncheno, Alpių kalnų atšvaisčioje. Į tokius poilsio namus pirmoje eilėje tegali 4–6 savaitėm patekti motinai dirbusios motinos su naujagimiais, kuriais slaugytojos rūpinasi, o motinos, aprūpintos maistu ir puikiai įrengtomis patalpomis, gali pailsėti ir pataisyti sveikatą. Tiesa, iki šiol tokių motinos poilsio namų Vokietijoje nedaug įrengta. Šio didžiulio darbo tėra pradžia. Iki 1941.V.31 tokiuose poilsio namuose turėjo progos poilsintis darbu ir rūpesčių pailsėti 513 612 motinų su naujagimiais.

Vokietijos mastu tai tėra kuklus skaičius. Tačiau stebėdama jį ir plečiamas, jį reikia teigiamai vertinti. Net ir dabartinio karo metu su 47 725 vaikais iki vienerių metų amžiaus.

Pakeltas vaikų sveikatingumo lygis. Anksčiau, kol Vokietijoje vaikų darželiai ir iš viso motinos ir vaiko globa labai siauru mastu tebuvo rūpinamasi, priešmokyklinio amžiaus vaikų sveikata buvo gana bloga. Buvo vietų, kur 85 % mokyklinio amžiaus vaikų sirgo įvairiomis ligomis. Išplėtus vaikų darželių tinklą, vaikų sveikatingumą žymiai pakeltas. Vaikų darželiuose mažųjų priežiūra, jų fiziniu ir dvasiniu ugdymu rūpinamasi visu nuostindamu. Tebo prie Breslau (kur daugiausia išplėstas dieninių darželių tinklas) apsilankyti vienuose moderniai įrengtuose dieniniame vaikų darželiuose namuose, kur iš tiesų reikia stebėtis mažiesiems padarytais patogumais ir jų priežiūra.

Vaikų darželiai bei jų vadovybė per organizaciją NSV palaiko glaudžius ryšius su užsienyje gyvenančiomis vaikų turinčiomis vokiečių šeimomis, kurios neturi atitinkamų sąlygų į darželius leisti savo vaikus, gali juos atiduoti kuriam nors vaikų darželiui Vokietijoje. Ypač prieš šį karą iš svetur vaikų darželiuose Vokietijoje buvo auklėjami vokiečių vaikai.

Rūpinimasis dirbančiomis motinomis ir moterimis minėtos organizacijos, be vaikų ir motinų globos, ypač daug dėmesio kreipia į motinų darbo sąlygų pagerinimą įmonėse. Jei motinai toli nuo namų vaikščioti į įmonę, tai jai leidžiama persikelti į arčiau namų esančią įmonę nenustojant anksčiau gauto atlyginimo. Iš viso žinoma, kad dirbančiai moteriai, ypač motinai, darbo sąlygos būtų galima daugiau švelninamos.

Šis rūpinimasis motina ir vaiku Vokietijoje dar nėra visur platinamas mastu išplėstas, bet pati šios globos organizacija rodo, jog einama tikslingu ir logišku keliu. Kitais žodžiais tariant, ne tik stengiamasi palengvinti vokiečių padėtį ir sudaryti geras globos sąlygas vaikams, bet tuo pačiu stengiamasi padidinti tautos praeigų ir sumažinti mirimų skaičių. Tai yra realios priemonės prisidėti prie savo tautos kilimo. Tokios priemonės ir pas mus neturėtų būti svetimos, nes kad

...tikimamai organizuo
...išviti gimimų skai
...išviti.
...išviti žurnalistai, vie
...išviti su tenykščiu
...išviti taip nepaži
...išviti žurnalistam
...išviti šio karo metus,
...išviti kultūrin

„Jaunasis idejinė fi
...išviti Berlyne buvo
...išviti žmonėms rod
...išviti turėjo pro
...išviti spalvotą filmą „
...išviti vaidmeny
...išviti L. Schremer,
...išviti filmą „Auk
...išviti filmą. Praėjusiais
...išviti premijuota. Bet n
...išviti „Jaunasis miestas“ y
...išviti galima nusal
...išviti netoliese Pr
...išviti miestą. Ten gyve
...išviti. Tą miestą ji nori
...išviti jai padovano
...išviti“. Pagaliau slapt
...išviti gyvena. Č
...išviti simpatiją, bet jis
...išviti margina pateko
...išviti giminių. Tačiau
...išviti. Tėvas,
...išviti jėg aukle ir pa
...išviti žinotojas jį at
...išviti ta vyksta jo a

rebus tinkamai organizuota motinos globa, tol nepadės tušti paskaitai padidinti gimimų skaičių ir realiomis priemonėmis mažinti mirusių skaičių.

Lietuviai žurnalistai, viešėdami Vokietijoje, ypač daug turėjo progų susipažinti su tenyksiū kultūriniu gyvenimu. O iš nieko kito bet kurio krašto taip nepažinsi, kaip iš kultūrinių pasiekimų. Gal dėl to ir lietuviams žurnalistams, viešint Vokietijoje, įžengusioje į ketvirtuosius šio karo metus, buvo suteikta progų kuo daugiau sudaryti progų apsilankyti kultūrinėse įstaigose.

Meniška idėjinė filma

Bviešint Berlyne buvo progos apsilankyti Ufos premjerų kine, kur žiuviesiems asmenims rodomos pačios naujausios Ufos filmos. Lietuviai žurnalistai turėjo progos matyti pirmą kartą Vokietijos sostinėje rodomą spalvotą filmą „Auksinis miestas“. Režisūra Veit Harian'o. Svarbiausiuose vaidmenyse: Kristina Soederbaum, Eugen Kloepler, A. Roser, L. Schremer, P. Klinger ir kt.

Spalvotoji filma „Auksinis miestas“ („Die goldene Stadt“) yra neeilinė filma. Praėjusiais metais Venecijoje įvykusiame filmų konkurse ji yra premijuota. Bet ne premijavimas sudaro šios filmos esmę. Filma „Auksinis miestas“ yra tikrai meniška, kartu ir idėjinė. Jos turinį apglaustai galima nusakyti keletu sakinių. Jauna ūkininko našlio, gyvenančio netoliese Pragos, dukra Anna nuolat svajoja apie auksinį Pragos miestą. Ten gyvenanti jos teta, ten lankiusis jau mirusioji motina. Tą miestą ji nori pamatyti, ypač po to, kai apylinkėje lankęsis inžinierius jai padovanojo Pragos vaizdų knygą, pavadintą „Auksiniu miestu“. Pagaliau slaptomis išvyksta į Pragę, susiranda tetulę, kuri jiems palaidai gyvena. Čia ją pastebi inžinierius, kadai jaunai sodietei išreiškė simpatiją, bet jis jau vedęs. Jis mato, kad iš provincijos atvykusioji mergina pateko į palaidų žmonių rankas. Bando įkalbėti, kad išvyktų į gimtinę. Tačiau ji nesutinka ir lieka žemos moralės miesčio-
niai suvedžiota. Tėvas, apsvylęs savo mylima dukra, susituočia su motina jos aule ir pastarajai užrašo visą turtą. Tai sužinojęs An-
na suvedžiotojas ją atstumia. Anna pas tėvą grįžta kaip tik tą die-
nį, kada čia vyksta jo antrosios vestuvės. Ji bėga prie motinos kapo,

esančio prie klampaus liūno, ir prigeria. Tik dabar tėvas supranta savo klaidą, savo konservatyvų nusistatymą nesusainti savo laukuose esamų pelkynų, kuriuose savo gyvybę palaidojo jo žmona ir jo mylainaš pasėlių laukai.

Visos filmos vedamoji mintis: kiekvienas žmogus savas jaučiasi tik savoje aplinkoje. Miestas žaloja kiekvieną, kuris į jį patenka po tėvas žemę atidavė tam, kuris prie jos prisirišęs. Gaivališkas miesto sodietę, kaip jis žudo kiekvieną, kuris be tikslo ateina. Pati „Aukštinio miesto“ aktorių vaidyba yra be priekaišto, pagrįsta įtikinamais išgyvenimais.

Kitomis progomis lietuviai žurnalistai lankėsi visoje eilėje kitų kultūrinių įstaigų, stebėjo didžiuosius architektūros pastatus Vienoje, Miunchene, Dresdene, Zalburge ir kt.

Kronikiniu būdu neminint visų aplankytų vietų, čia šiek tiek plačiau teks paminėti ryšį tarp senojo ir nūdienio meno. Tokiai minčiai kilti davė pagrindą apsilankymas visoje eilėje architektūrinių senosios ir naujosios statybos pastatų, apžiūrėjus eilę muziejų, galerijų ir peržvelgus nūdienio meno parodas Miunchene ir Berlyne.

Štai esame Vienoje. Pro akis slenka puikūs architektūros kūriniai. Juos negalima pavadinti ciliniais pastatais. Tai kažkas didingo, nekasdieniška. Kiekvienas pastatas tarsi gyvas, dvelkias savotiška šiluma. Kiekvienoje aikštėje, prie kiekvienų didžiųjų pastatų – grupės paminklų. Čia joja įmantrus raitelis, ten galvą iškelęs neturis baimės karys, o kiek toliau grupė svajingų figūrų. Ir ne tik prieš didžiuosius pastatus bei aikštėse žvilgsnis susitinka su žymiais paminklais, puošiančiais Vieną. Jais papuošta visa eilė pastatų. Įvairios meno figūros visą Vieną daro gyvu miestu. O kokie vidaus įrengimai!

Tai neįmanoma keliais sakiniais apibūdinti. Argi galima Vienos Sonbrunų karalių rūmuose buvusią didybę, kuri ir šiandien dvelkia visu savo didingumu, nusakyti keliais sakiniais. Juk čia tik kambarių bariai, pokylių salės, iškilnių salės, karaliaus darbo kambariai, brangmedžio meniškais inkrustacijomis ir auksu. Greta jo –

...kambarys, dar toliau
...šioje šioje sielos, rūpestingus
...tarp dažname žingsnyje lan
...šios. Čia skyrų skyriai: Vie
...Vienoje gyvenusių,
...kūriniai dabarties lan
...jo nepaprastą at
...didybę ir jo
...šiek dar Vienoje muziejų
...aktorių ir kitų vietovių, atsk
...Visa tai neįmanoma per t
...gyventi, kad esmingiau ga
...šiais vieniečių sukurtu

Naujasis ir senasis mo

...galiau turistinis autobus

...aplinkome seną vienuolyną M

...kūrinys. Įėjęs į šią bažn

...dvelkia iš kiekvieno pa

...bažnyčios sienų.

...Zalburge aplankome visą

...belektą bažnyčių. Jos vi

...Viena, dvelkianti sa

...lengvumu, prancū

...senojo Zalburg

...architekto. Lankytoją p

...auksu žerincių kupol

...lektų linijų, kurias ta

...pastate viskas a

...bet nesijaučia tos

...

...dabarties architektūrin

...tikslingumas

...niekas neišdrįsta

...Skubėjimas, temp

...kad ir šiltų, bet reik

mararmo kambarys, dar toliau – mėlynasis kinų kambarys ir t. t. Kiek čia įdėta sielos, rūpestingumo, skonio.

Ir taip dažname žingsnyje lankantis po Vieną. Štai Vienos miesto smuikinis. Čia skyrių skyriai: Vienos porceliano, muzikos (su žymiųjų muzikų, Vienoje gyvenusių, rankraščiais), tapybos – kur žymiųjų tapytojų kūriniai dabarties lankytojiui atskleidžia praeities žmogaus sielos didybę ir jo nepaprastą atsidavimą kūrybiniam darbui ir t. t.

O kiek dar Vienoje muziejų (karo meto sąlygose veikia 19 muziejų), teatrų ir kitų vietovių, atskleidžiančių šio miesto kultūrinę didybę. Visa tai neįmanoma per trumpą laiką apžiūrėti. Reikia Vienoje ilgai gyventi, kad esmingiau galėtum įsigilinti į kultūros lobius, ilgais šimtmečiais vieniečių sukurtus.

Naujasis ir senasis menas

Pagaliau turistinis autobusas mus neša linkui Zalcburgo. Pakelyje aplankome seną vienuolyną Melk. Vienuolyno bažnyčia – puikus rokokos kūriny. Įėjęs į šią bažnyčią pasijunti apsuptas meninės šilimos, kuri dvelkia iš kiekvieno paveiklo, kiekvienos skulptūros ir iš visų senosios bažnyčios sienų.

Zalcburge aplankome visą eilę senosios architektūros kūrinių, jų tarpe keletą bažnyčių. Jos visos žymiųjų architektų ir dailininkų tvirtiniai. Viena, dvelkianti saulėtu giedrumu, italo, kita, pasižyminti graščiu lengvumu, prancūzo architekto. Pagaliau įžengiami į pačią naująsį senojo Zalcburgo bažnyčią, statytą vieno žymaus vokiečių architekto. Lankytoją pasitinka tiesios ir simetringos linijos. Čia nėra auksu žerintų kupolų, taip pat nėra ir lengvumą akiai teikiančių lenktų linijų, kurias taip žaismingai naudojo senieji architektai. Naujajame pastate viskas atlikta pagal kuo tikslingiausią planą. Plačiomis, bet nesijaučia tos šilimos, kuri dvelkia iš senųjų architektų kūrinių.

Dabarties architektūrinis kūriny kalba nūdiene kalba. Čia prasmingumas, tikslingumas pirmoje vietoje. Laiko tempo reikalauja darbo, niekas neišdrįsta prieštarauti laiko dvasiai ir pasiduoda jos dūkimui. Skubėjimas, tempo reikalauja tiesios linijos, nemėgsta vinti, kad ir šiltų, bet reikalaujančių ilgo darbo, trukdančio šių dienų

skubėjimą. Dėl to šių dienų gatvės tiesios, pastatai taip pat išaugę vertikalių ir horizontalių linijų derinyje. Dabar ieškoma sąlygų skubėjimui, o anksčiau buvo stengiamasi sudaryti žvilgsniui poilsį.

Senieji architektai, skulptoriai ir dailininkai kūrybos darbe nesivieškė skubėjimo. Ir pats gyvenimas tada jo nereikalavo. Nebuvo susiejkimo judrumo, niekas negalėjo per radiją klausyti pasaulinių pykčių, tad žmogus gyveno siauroje aplinkoje ir atsidavė savo darbui: kūrėjas kūryboje rado nusiramimą, kitos srities darbuotojas savo pašaukimo darbe. Niekam nekilo pagundų atsidurti kitame pasaulio krašte. Tad buvo architektų, kurie prie vieno statinio dirbo visą amžių ir jį paliko baigti savo bičiuliui. Buvo dailininkų, kurie metų metus atsidėję tapė vieną paveikslą, į jį perkeldami savo sielą, rūpestingumą ir sugebėjimus. Dėl to jų kūriniai paliko nemirtingi. Jie šių dienų žmogui tarsi kokia paslaptis: gyvi, nuostabūs, kokių nesukuria dabarties kūrėjas, įsijungęs į skubančio laiko skubų ritmą.

Įsigilinęs į ne taip jau tolimos praeities meno paminklus ir juos sugretinęs su dabartiniais meno kūriniais, pamatai didžiulį skirtumą. Praeitis nužali dabartį. Ir prašyte prašosi išvada: Rafaelio, Dantės, Rubenso ir kitų kūrėjų laikais gyvenime daugiau būta sielos, kurią iš nūdienio gyvenimo didele dalimi išstūmė praktiškumas, susijęs su materialinėmis vertybėmis.